

Bureau ICE

ONDERZOEK KWALITEIT
EXAMENINSTRUMENTEN VAN
EXAMENLEVERANCIERS 2009

Definitief

Amersfoort, mei 2009

VASTSTELLING RAPPORT

Dit rapport bevat de resultaten van het onderzoek naar de kwaliteit van de exameninstrumenten dat op 28 januari 2009 plaatsvond bij Bureau ICE.

Het rapport is vastgesteld op 11 april 2009.

Reproductie van het rapport zonder toestemming van de inspectie of de leverancier vindt niet plaats anders dan in zijn volledige vorm.

INHOUDSOPGAVE

INHOUDSOPGAVE 3

1 AANBOD INSTRUMENTEN EN/OF DIENSTEN 4

2 RESULTAAT BEOORDELING 6

BIJLAGE 1: STANDAARDEN VOOR ONDERZOEK BIJ EXAMENLEVERANCIERS 11

BIJLAGE 2: ZIENSWIJZE VAN ICE

1 AANBOD INSTRUMENTEN EN/OF DIENSTEN

1.1. Inleiding

Onderwijsinstellingen kopen exameninstrumenten en/of examendiensten in bij examenleveranciers. De onderwijsinstelling is verantwoordelijk voor de examenkwaliteit en dus ook voor de kwaliteit van de ingekochte exameninstrumenten en/of –diensten. Deze instrumenten en diensten worden uit oogpunt van doelmatigheid door de Inspectie van het Onderwijs (hierna: inspectie) één keer onderzocht bij de leverancier en niet bij alle inkopende instellingen. Als de inkopende instelling het ingekochte product en/of dienst ongewijzigd inzet in de examinering, dan wordt het beoordelingsresultaat in het onderzoeksrapport van de examenleverancier overgenomen in het rapport van het onderzoek naar de examenkwaliteit van de instelling zelf, zonder dat aanvullend onderzoek nodig is.

Het onderzoek bij de examenleveranciers vindt plaats op basis van (delen van) het waarderingskader kwaliteit examinering, onderdeel van het Toezichtkader bve 2009. Het beperkt zich voor de exameninstrumenten tot de standaarden over de uitstroomeisen (standaard 3) en de toetstechnische eisen (standaard 4). Als de leverancier ook examendiensten levert, dan zijn ook de standaarden over deskundigheid (standaard 2), de deugdelijkheid van examenprocessen (standaard 5, uitgezonderd het aspect “diplomering”) én de borging van de processen (standaard 6) van toepassing. Zie hiervoor Bijlage 1.

Bureau ICE levert alleen exameninstrumenten.

1.2. Onderzoek

Uitgangspunt voor het onderzoek bij Bureau ICE was het exameninstrumentarium voor Nederlands, Engels en Duits. Op locatie vonden gesprekken plaats met constructeurs, vaststellers, de methodoloog en het management.

Tijdens deze gesprekken zijn de voorlopige uitkomsten van de productbeoordelingen besproken en werd relevante aanvullende documentatie onderzocht. Ter afsluiting vond een gesprek plaats met het management van de organisatie.

In Tabel 1 zijn de onderzochte exameninstrumenten weergegeven in relatie tot het Common European Framework (CEF) en de taalvaardigheden.

Tabel 1. Overzicht van de onderzochte Talen en hun kenmerken

Nederlands	LEZEN	SCHRIJVEN	LUISTEREN	SPREKEN	GESPREKKEN
A1	NeLe A1 VA O NeLe A1 VA W	NeSc A1 IVA O NeSc A1 IVA W	NeLu A1 VA O NeLu A1 VA W		
A1-A2	NeLe A1-A2 I	NeSc A1-A2 IVA MC NeSc A1-A2 IVA HS NeSc A1-A2 IVA W	NeLu A1-A2 I	NeSG A1-A2 IVA UV	NeSG A1-A2 IVA UV
A2	NeLe A2 VA W NeLe A2 VA NeLe A2 VA O	NeSc A2 IVA W NeSc A2 IVA O	NeLu A2 VA W NeLu A2 VA O		
A2-B1	NeLe A2-B1 VA J NeLe A2-B1 I	NeSc A2-B1 IVA HS NeSc A2-B1 IVA MC NeSc A2-B1 IVA	NeLu A2-B1 I NeLu A2-B1 VA J	NeSG A2-B1 IVA V	NeSG A2-B1 IVA V

		W NeSc A2-B1 VA J			
B1	NeLe B1 VA		NeLu B1 VA		
B1-B2	NeLe B1-B2 I NeLe B1-B2 VA J	NeSc B1-B2 IVA HS NeSc B1-B2 IVA MC NeSc B1-B2 IVA W NeSc B1-B2 VA J	NeLu B1-B2 I NeLu B1-B2 VA J	NeSG B1-B2 VA J	NeSG B1-B2 VA J
B2	NeLe B2 VA		NeLu B2 VA		
B2-C1	NeLe B2-C1 VA J NeLe B2-C1 NeLe B2-C1 I	NeSc B2-C1 IVA HS NeSc B2-C1 IVA MC NeSc B2-C1 IVA W NeSc B2-C1 VA J	NeLu B2-C1 VA J NeLu B2-C1 I	NeSG B2-C1 IVA V	NeSG B2-C1 IVA V
C1	NeLe C1 VA		NeLu C1 VA W		

Engels	LEZEN	SCHRIJVEN	LUISTEREN	SPREKEN	GESPREKKEN
A1-A2	EnLE A1-A2 IVA	EnSC A1-A2 IVA MC EnSC A1-A2 IVA HS EnSC A1-A2 IVA W	EnLU A1-A2 IVA	EnSG A1-A2 IVA W	EnSG A1-A2 IVA W
A2-B1	EnLE A2-B1 IVA	EnSC A2-B1 IVA HS EnSC A2-B1 IVA MC EnSC A2-B1 IVA W	EnLU A2-B1 IVA	EnSG A2-B1 IVA UV	EnSG A2-B1 IVA UV
B1-B2	EnLE B1-B2 IVA	EnSC B1-B2 IVA MC EnSC B1-B2 IVA HS EnSC B1-B2 IVA W	EnLU B1-B2 IVA	EnSG B1-B2 IVA V	EnSG B1-B2 IVA V

Duits	LEZEN	SCHRIJVEN	LUISTEREN	SPREKEN	GESPREKKEN
A1-A2	DuLE A1-A2 IVA	DuSC A1-A2 IVA HS DuSC A1-A2 IVA MC DuSC A1-A2 IVA W	DuLU A1-A2 IVA	DuSG A1-A2 IVA V	DuSG A1-A2 IVA V
A2-B1	DuLE A2-B1 IVA	DuSC A2-B1 IVA HS DuSC A2-B1 IVA MC DuSC A2-B1 IVA W	DuLU A2-B1 IVA	DuSG A2-B1 IVA W	DuSG A2-B1 IVA W
B1-B2	DuLE B1-B2 IVA	DuSC B1-B2 IVA MC DuSC B1-B2 IVA HS DuSC B1-B2 IVA W	DuLU B1-B2 IVA	DuSG B1-B2 IVA UV	DuSG B1-B2 IVA UV

2 RESULTAAT BEOORDELING

In tabel 2 zijn de oordelen over de onderzochte exameninstrumenten weergegeven. Het onderzoek is uitgevoerd aan de hand van de standaarden 3 (uitstroomeisen) en 4 (toetstechnische eisen) van het Toezichtkader bve 2009.

De paragraaf 'Toelichting beoordeling exameninstrumenten' bevat een toelichting op de oordelen.

Tabel 2. Overzicht van de beoordeling van Nederlands, Engels, Duits

Taal	Vaardigheid	Niveau	Code + Naam exameninstrument	Instrumentarium: uitstroomeisen	Instrumentarium: toetstechnisch
				3	4
Neder-lands	lezen	A1	NeLe A1 VA O	V	V
	lezen	A1	NeLe A1 VA W	V	V
	lezen	A1-A2	NeLe A1-A2 I	V	V
	lezen	A2	NeLe A2 VA W	V	V
	lezen	A2	NeLe A2 VA	V	V
	lezen	A2	NeLe A2 VA O	V	V
	lezen	A2-B1	NeLe A2-B1 VA J	V	V
	lezen	A2-B1	NeLe A2-B1 I	V	V
	lezen	B1	NeLe B1 VA	V	V
	lezen	B1-B2	NeLe B1-B2 I	V	V
	lezen	B1-B2	NeLe B1-B2 VA J	V	V
	lezen	B2	NeLe B2 VA	V	V
	lezen	B2-C1	NeLe B2-C1 VA J	V	V
	lezen	B2-C1	NeLe B2-C1 I	V	V
	lezen	C1	NeLe C1 VA	V	V
	schrijven	A1	NeSc A1 IVA O	V	V
	schrijven	A1	NeSc A1 IVA W	V	V
	schrijven	A1-A2	NeSc A1-A2 IVA MC	V	V
	schrijven	A1-A2	NeSc A1-A2 IVA HS	V	V
	schrijven	A1-A2	NeSc A1-A2 IVA W	V	V
	schrijven	A2	NeSc A2 IVA W	V	V
	schrijven	A2	NeSc A2 IVA O	V	V
	schrijven	A2-B1	NeSc A2-B1 IVA HS	V	V
	schrijven	A2-B1	NeSc A2-B1 IVA MC	V	V
	schrijven	A2-B1	NeSc A2-B1 IVA W	V	V
	schrijven	A2-B1	NeSc A2-B1 VA J	V	V
	schrijven	B1-B2	NeSc B1-B2 IVA HS	V	V
	schrijven	B1-B2	NeSc B1-B2 IVA MC	V	V
	schrijven	B1-B2	NeSc B1-B2 IVA W	V	V
	schrijven	B1-B2	NeSc B1-B2 VA J	V	V
	schrijven	B2-C1	NeSc B2-C1 IVA HS	V	V
	schrijven	B2-C1	NeSc B2-C1 IVA MC	V	V
	schrijven	B2-C1	NeSc B2-C1 IVA W	V	V

	schrijven	B2-C1	NeSc B2-C1 VA J	V	V
	luisteren	A1	NeLu A1 VA O	V	V
	luisteren	A1	NeLu A1 VA W	V	V
	luisteren	A1-A2	NeLu A1-A2 I	V	V
	luisteren	A2	NeLu A2 VA W	V	V
	luisteren	A2	NeLu A2 VA O	V	V
	luisteren	A2-B1	NeLu A2-B1 I	V	V
	luisteren	A2-B1	NeLu A2-B1 VA J	V	V
	luisteren	B1	NeLu B1 VA	V	V
	luisteren	B1-B2	NeLu B1-B2 I	V	V
	luisteren	B1-B2	NeLu B1-B2 VA J	V	V
	luisteren	B2	NeLu B2 VA	V	V
	luisteren	B2-C1	NeLu B2-C1 VA J	V	V
	luisteren	B2-C1	NeLu B2-C1 I	V	V
	luisteren	C1	NeLu C1 VA W	V	V
	spreken	A1-A2	NeSG A1-A2 IVA UV	O	V
	spreken	A2-B1	NeSG A2-B1 IVA V	O	V
	spreken	B1-B2	NeSG B1-B2 VA J	O	V
	spreken	B2-C1	NeSG B2-C1 IVA V	O	V
	gesprekken voeren	A1-A2	NeSG A1-A2 IVA UV	O	V
	gesprekken voeren	A2-B1	NeSG A2-B1 IVA V	O	V
	gesprekken voeren	B1-B2	NeSG B1-B2 VA J	O	V
	gesprekken voeren	B2-C1	NeSG B2-C1 IVA V	O	V
Engels	lezen	A1-A2	EnLE A1-A2	V	V
	lezen	A2-B1	EnLE A2-B1	V	V
	lezen	B1-B2	EnLE B1-B2	V	V
	schrijven	A1-A2	EnSC A1-A2	V	V
	schrijven	A1-A2	EnSC A1-A2 IVA HS	V	V
	schrijven	A1-A2	EnSC A1-A2 IVA W	V	V
	schrijven	A2-B1	EnSC A2-B1	V	V
	schrijven	A2-B1	EnSC A2-B1 IVA MC	V	V
	schrijven	A2-B1	EnSC A2-B1 IVA W	V	V
	schrijven	B1-B2	EnSC B1-B2	V	V
	schrijven	B1-B2	EnSC B1-B2 IVA HS	V	V
	schrijven	B1-B2	EnSC B1-B2 IVA W	V	V
	luisteren	A1-A2	EnLU A1-A2	V	V
	luisteren	A2-B1	EnLU A2-B1	V	V
	luisteren	B1-B2	EnLU B1-B2	V	V
	spreken	A1-A2	EnSG A1-A2	O	V
	spreken	A2-B1	EnSG A2-B1	O	V
	spreken	B1-B2	EnSG B1-B2	O	V
	gesprekken voeren	A1-A2	EnSG A1-A2	O	V
	gesprekken voeren	A2-B1	EnSG A2-B1	O	V
	gesprekken voeren	B1-B2	EnSG B1-B2	O	V
Duits	lezen	A1-A2	DuLE A1-A2	V	V
	lezen	A2-B1	DuLE A2-B1	V	V
	lezen	B1-B2	DuLE B1-B2	V	V
	schrijven	A1-A2	DuSC A1-A2	V	V
	schrijven	A1-A2	DuSC A1-A2 IVA MC	V	V
	schrijven	A1-A2	DuSC A1-A2 IVA W	V	V
	schrijven	A2-B1	DuSC A2-B1	V	V
	schrijven	A2-B1	DuSC A2-B1 IVA MC	V	V

	schrijven	A2-B1	DuSC A2-B1 IVA W	V	V
	schrijven	B1-B2	DuSC B1-B2	V	V
	schrijven	B1-B2	DuSC B1-B2 IVA HS	V	V
	schrijven	B1-B2	DuSC B1-B2 IVA W	V	V
	luisteren	A1-A2	DuLU A1-A2	V	V
	luisteren	A2-B1	DuLU A2-B1	V	V
	luisteren	B1-B2	DuLU B1-B2	V	V
	spreken	A1-A2	DuSG A1-A2	O	V
	spreken	A2-B1	DuSG A2-B1	O	V
	spreken	B1-B2	DuSG B1-B2	O	V
	gesprekken voeren	A1-A2	DuSG A1-A2	O	V
	gesprekken voeren	A2-B1	DuSG A2-B1	O	V
	gesprekken voeren	B1-B2	DuSG B1-B2	O	V

2.2. Beoordeling talen (bij tabel 2)

Standaard 3: Het exameninstrumentarium voldoet inhoudelijk aan de uitstroomeisen

Deze toelichting betreft alle onderzochte talen.

criterium 1: Dekkingsgraad

De exameninstrumenten voor de vaardigheden schrijven, lezen en luisteren (alle CEF niveaus) dekken de uitstroomeisen in voldoende mate af. De examinering van de vaardigheden spreken (productie) en gesprekken voeren (interactie) is niet te beoordelen op de inhoudelijke uitstroomeisen omdat beide vaardigheden niet te onderscheiden zijn in het examenmateriaal. De dekkingsgraad is daarom onvoldoende. Dit geldt voor alle CEF niveaus.

De exameninstrumenten voor de vaardigheden schrijven, lezen en luisteren dekken de kwalificatievereisten die zijn aangegeven in het CEF. De exameninstrumenten voldoen aan de eisen van het niveau. De gekozen toetsvormen van de verschillende examens passen bij het beheersingsniveau van de vereiste vaardigheden, dit geldt voor alle taalvaardigheden.

criterium 2: Cesuur

De exameninstrumenten voor de vaardigheden schrijven, lezen en luisteren (alle CEF niveaus) bevatten een duidelijke cesurbepaling. De examinering van de vaardigheden spreken (productie) en gesprekken voeren (interactie) (alle CEF niveaus) zijn niet te beoordelen op de inhoudelijke uitstroomeisen omdat beide vaardigheden niet zijn onderscheiden in het examenmateriaal. De cesurbepaling is daarom voor spreken en gesprekken onvoldoende.

De cesuur in de exameninstrumenten voor de vaardigheden schrijven, lezen en luisteren (alle CEF niveaus) ligt op een niveau, waarop de deelnemer gemiddeld voldoet aan de vereisten die in de exameninstrumenten zijn verwerkt. De puntentoekenning en –verdeling, en de wijze waarop het eindresultaat voor de betreffende vaardigheid wordt berekend, doen niets af aan de betrouwbaarheid van de cesuur.

Standaard 4: Het exameninstrumentarium voldoet aan de toetstechnische eisen

Deze toelichting betreft alle onderzochte talen.

criterium 1: Informatie deelnemer

De exameninstrumenten voor de vaardigheden schrijven, lezen, luisteren, spreken (productie) en gesprekken voeren (interactie) bieden de deelnemer summiere, maar toereikende informatie. Dit geldt voor alle CEF niveaus.

De (digitale) toetsen lezen en luisteren starten met een voorbeeldvraag, waardoor de deelnemer ervaart hoe het systeem werkt. De afnemer van het examen speelt een grote rol in het informeren van de deelnemer. In de inhoudelijke handleiding Toolkit Onderwijs en Arbeidsmarkt, versie 5.0 staat informatie over de verschillende examens. Ook biedt Bureau ICE trainingen voor afnemers en beoordelaars. Een aandachtspunt is dat er in het handboek veel informatie staat en dat de instructie voor de deelnemer daardoor niet makkelijk te vinden is voor de afnemer van het examen.

criterium 2: Afnamecondities

De exameninstrumenten (alle CEF niveaus) van de vaardigheden schrijven, lezen, luisteren, spreken (productie) en gesprekken voeren (interactie) bevatten voldoende informatie over de afnamecondities.

Er zijn echter wel een aantal aandachtspunten om de afnamecondities duidelijker te beschrijven. Er is in de inhoudelijke handleiding Toolkit Onderwijs en Arbeidsmarkt, versie 5.0 aangegeven welke hulpmiddelen niet toegestaan zijn. Tijdens het onderzoek bleek dat die beschrijving niet volledig is. Het is bijvoorbeeld niet toegestaan om kladpapier tijdens de toets lezen te gebruiken, dit staat echter niet vermeld. Verder wordt er in de inhoudelijke handleiding de suggestie gewekt dat de docent vrij is om de maximale examentijd aan te passen. Tijdens het onderzoek bleek dat dit niet de bedoeling is.

criterium 3: Beoordelingsvoorschrift

De exameninstrumenten (alle CEF niveaus) van de vaardigheden schrijven, lezen, luisteren, spreken (productie) en gesprekken voeren (interactie) voorzien in een toereikend beoordelingsvoorschrift.

BIJLAGE 1: STANDAARDEN VOOR ONDERZOEK BIJ EXAMENLEVERANCIERS

Standaarden Toezichtkader BVE 2009	Leverancier profiel A	Leverancier profiel B	Leverancier profiel C
Standaard 1: Het beroepenveld heeft vertrouwen in de examenkwaliteit.			
Standaard 2: De deskundigheid van betrokkenen ¹ is geborgd.			
Standaard 3: Het exameninstrumentarium voldoet inhoudelijk aan de uitstroomseisen.			
Standaard 4: Het exameninstrumentarium voldoet aan de toetstechnische eisen.			
Standaard 5: De examenprocessen van afname en beoordeling (<i>en diplomering²</i>) zijn deugdelijk.			
Standaard 6: De examinering is voldoende geborgd.			
Standaard 7: De instelling voldoet aan de wettelijke vereisten rondom examinering.			

Profiel A: de leverancier levert uitsluitend examentoetsen.

Profiel B: de leverancier verzorgt uitsluitend examenafnames en de beoordeling daarvan. Deelnemers leggen een examen af dat niet door de leverancier zelf is ontwikkeld.

Profiel C: de leverancier levert examentoetsen en levert als dienst de examenafname en beoordeling van examens.

Het volledige Toezichtkader bve 2009 is te vinden op www.onderwijsinspectie.nl

¹ Het betreft hier de deskundigheid van de betrokkenen bij de afname en de beoordeling

² Diplomering is voorbehouden aan onderwijs- en exameninstellingen in het bezit van een crebolicentie.

BIJLAGE 2: ZIENSWIJZE VAN ICE

Het Raamwerk van de Raad van Europa (CEF) onderscheidt vijf vaardigheden: Lezen, Luisteren, Schrijven, Spreken en Gesprekken voeren. De laatste twee vaardigheden, Spreken en Gesprekken voeren, zijn verschillend maar hebben ook veel overeenkomsten. Spreken wordt belangrijker naarmate het niveau stijgt en Gespreksvaardigheid is vooral relevant op de lagere niveaus. Maar spreken in de vorm van een monoloog is ook weer wezenlijk anders dan het voeren van een gesprek met een gesprekspartner die een belangrijke rol speelt in het verloop van het gesprek.

Kortom, een dilemma voor de toetsing want de afname van zowel Spreken als Gesprekken kost veel tijd en vraagt om een deskundige beoordeling c.q. beoordelaar. Reden voor Bureau ICE om de toetsing van beide onderdelen in elkaar te schuiven in de eerste generatie TOA. De Inspectie van het Onderwijs gaf in haar oordeel echter aan dat dit in haar optiek niet gewenst is. Hoewel ze niets af wilden dingen op de kwaliteit van de toetsen, wilden ze de toetsen ook niet goedkeuren omdat Spreken en Gesprekken niet apart getoetst werden.

Omdat Bureau ICE de scholen graag van toetsen wil voorzien die goedgekeurd zijn door de Inspectie hebben we voor Nederlands besloten alsnog de vaardigheden Spreken en Gesprekken uit elkaar te trekken. Vanaf nu zijn er in de TOA aparte toetsen voor het meten van spreekvaardigheid en voor het meten van Gespreksvaardigheid. Voor alle niveaus die relevant zijn voor het beroepsonderwijs. Vanzelfsprekend zullen we deze nieuwe toetsen ter beoordeling voorleggen aan de Inspectie en vanzelfsprekend zal de Inspectie tijd nodig hebben deze aangepaste toetsen te beoordelen. Als de spreek- en gesprekstoetsen voor Nederlands de goedkeuring hebben, zullen we voor Engels en Duits dezelfde werkwijze volgen.